

NAGRADA **IGORJA ZABELA** **ZA KULTURO IN** **TEORIO 2022**

Prejemnica nagrade Igorja Zabela za kulturo in teorijo 2022

Bojana Pejić, umetnostna zgodovinarica, piska o umetnosti in kuratorica, Berlin

Prejemnica nagrade Igorja Zabela za kulturo in teorijo 2022 je **Bojana Pejić**, umetnostna zgodovinarica in kuratorica, ki je spremenila naš pogled na povojno umetnost vzhodne Evrope. Njena besedila in zlasti njene kompleksne mednarodne razstave, kot sta *After the Wall: Art and Culture in Post-Communist Europe* (1999–2001) in *Gender Check: Femininity and Masculinity in the Art of Eastern Europe* (2009–2010), so odmevale po vsem svetu, saj ključno prispevajo k našemu razumevanju umetnosti v času državnega socializma, ob tem pa tudi kritično analizirajo postsocialistično kulturo po letu 1989.

Razumevanje vzhodne Evrope, kot ga razvija Bojana Pejić, presega ideološke podobe zatiranega in nerazvitega Vzhoda. Njegove številne kulturne zgodovine raziskuje kot heterogene, svojstvene pojave z edinstvenim pomenom in ne kot izpeljanke zahodnih zgledov. Razstavi *After the Wall* in *Gender Check* tako nista bili zgolj dodatka k obstoječemu zahodnemu diskurzu, ampak sta ustvarili lastno razpravo in pustili trajen pečat na (zgodovinskem) pisanju o globalni umetnosti. Pejić s svojim dosledno feminističnim branjem umetnosti vzhodne Evrope presega poenostavljene naracije o značilnostih, kakršne sta izoblikovala državni socializem in zgodovina regije po letu 1989, prav tako ne gre nikdar za goli prenos obstoječih teoretskih ter metodoloških modelov. Njena besedila in razstave ponujajo dognanja, dragocena tudi onkraj razmišljanj o vzhodni Evropi: dajejo znanje o umetnosti, družbi in strukturah moči, pomembno za občinstvo po vsem svetu. Njeni projekti so kot laboratoriji, bogati in prepleteni z referencami, ki nam stvari prikažejo, namesto da bi o njih zgolj domnevali, zgodovina pa v njih nikdar ni statična. Bojana Pejić nas s svojim delom vabi v nikoli zaključen kritični proces.

Žirija podeljuje nagrado Bojani Pejić za njeno vseživljenjsko raziskovanje konstitutivnih elementov vzhodnoevropske umetnosti in kulture. Značilnosti vzhodnoevropskih držav oziroma načine, kako njihova umetnost razkriva zgodovino, nacionalizem in politiko spolov v regiji, raziskuje bodisi v sodelovanju s transnacionalnimi kolektivi bodisi samostojno. Zaslužna je za mednarodno prepoznavnost številnih umetniških glasov, pa tudi za oblikovanje kritične samorefleksije o naši skupni zgodovini. Zaradi radovednosti, stališč, moči in nenehnega samopreizpraševanja velja Pejić za eno najbolj spoštovanih osebnosti na svojem področju dela. Malodane vsi poskusi zgodovinenja umetnosti vzhodne Evrope se sklicujejo na njeno delo in tako rekoč vse razprave o konstrukciji spola vključujejo njene ugotovitve. Izbojevala je mnoge bitke, obenem pa je številnim v svetu umetnosti nudila podporo in mentorstvo.

NAGRADA **IGORJA ZABELA** **ZA KULTURO IN** **TEORIO 2022**

Bojana Pejić se je rodila v Beogradu leta 1948. Leta 1975 je diplomirala iz umetnostne zgodovine na Filozofski fakulteti Univerze v Beogradu, a o sodobni umetnosti je začela pisati že leta 1971. V obdobju 1977–91 je delovala kot kuratorica v Študentskem kulturnem centru (SKC) Univerze v Beogradu. V 1980-ih je objavljala v reviji *Artforum* in drugih mednarodnih publikacijah. Od leta 1991 živi v Berlinu. Bila je glavna kuratorica razstave *After the Wall: Art and Culture in Post-Communist Europe* v organizaciji muzeja Moderna Museet v Stockholmu (1999), ki je potovala tudi v Budimpešto (2000) in Berlin (2000–2001). Bila je ena od kuratorjev razstave *Aspects / Positions: 50 Years of Art in Central Europe 1949–1999* v MUMOK – Museum Moderner Kunst Stiftung Ludwig na Dunaju (2000). Kurirala je razstavo *Gender Check: Femininity and Masculinity in the Art of Eastern Europe*, ki je bila predstavljena v MUMOK na Dunaju in v Nacionalni umetnostni galeriji Zachęta v Varšavi (2009–2010). Svojemu raziskovalnemu zanimanju za reprezentacijo spolov in razmerja moči je sledila tudi v doktorski disertaciji z naslovom »Komunistično telo – Arheologija podob: Politike reprezentacije in spacializacija moči v SFR Jugoslaviji (1945–1991)«, s katero je leta 2005 zaključila študij na Univerzi Carl von Ossietzky v Oldenburgu. Leta 2016 je sokerirala razstavo *HERO MOTHER: Contemporary Art by Post-Communist Women Rethinking Heroism* (Galerija MOMENTUM, Kunstquartier Bethanien, Berlin). Trenutno je višja nerezidenčna znanstvena sodelavka na New Europe College (NEC) v Bukarešti (Program Getty) v okviru seminarja »Periodizacija v zgodovini umetnosti in njene zagate: Kako se jih lotiti v vzhodni in srednji Evropi« (2018–2022).

Žirija želi počastiti tip kulturne delavke, kakršna je **Bojana Pejić**. Premišljevalka z odločnimi stališči, vešča tudi združevanja mnogih raziskovalk in raziskovalcev v skupnost različnih glasov. Ustvarjalka kompleksnih in pronicljivih projektov, četudi večino časa svobodnjakinja. Umetnostna zgodovinarka in hkrati aktivistka, ki ji akademski svet ne zadošča. Spodbuja nas, naj znova preučimo našo preteklost, da bi spremenili našo skupno prihodnost.

Članica in člana žirije 2022

Marta Dziewańska, filozofinja in kuratorka, Kunstmuseum Bern

Ahmet Ögüt, umetnik, Berlin / Amsterdam

Tomáš Pospiszył, umetnostni zgodovinar in kurator, Praga

